

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 16. Aquam baptismalem consecra[n]s stabat in aqua: consecrationi
præsens erat populus, & aqua aspergebatur, quam etiam domu[m]
asportabat ad agros, vel domos aspergendas: deque veteri aquæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

Aqua bap- ueri Alexandrini verba demonstrant de ritib.
 ti malis cõ bapt. tũ signat oleo oliua sacerdos eũ, qui baptizatur,
 secrabatur bapt. tũ signat oleo oliua sacerdos eũ, qui baptizatur,
 post ali- tribus crucibus super fontem eius factis. Hic ter in-
 quot bap- sufflat sacerdos in aquas, in figura crucis. Vbi bap-
 tismi cõgre- zandorum vnctionem fontis consecrationi
 monias. pramitti, manifestum est, quod etiam in alijs
 scriptoribus videre possumus, presertim Raba-
 no Mauro, qui lib. 1. de Institut. Cleric. cap. 27.
 & 28. ferè omnes baptismi cõgregationes ante a-
 qua consecrationem enumerat, vt legentibus
 patet.

*Aquam baptismalem consecrans stabat in aqua ;
 consecrationi presens erat populus, & aqua as-
 pergebatur, quam etiam domum aspor-
 rabat ad agros, vel domos aspergendas ;
 de què veteri aqua conseruanda
 consuetudine.*

CAP. XVI.

IAm verò que ad ministrũ pertinēt, in aliud
 caput de ministro baptismi cõmodo trans-
 ferri possunt. Hoc tamen, quod maximè huius
 loci est, adijciam, consecrantem in aqua stetit
 se. Quod si cui incredibile videatur, S. Ambro-
 sium interroget ; (nam alios authores non ha-
 beo) quippe is sacerdotem fonti benedicturũ
 in aquam ingressum esse, manifestè docuit lib.
 1. Sacram. cap. 1. dum habet : *cũ forma bap-
 tismatis, & usus hoc habeat, vt antè fons consecretur,
 & tunc descendat, qui baptizandus est, nam vbi
 primum ingreditur sacerdos, exorcismum facit, &c.*

Consecrã
 aquã bap-
 tismalem
 stabat in
 aqua.

Equidem & ex alijs id genus ritibus, quos multos infra referemus, facile adducor, ut credam, rem ita se habere, & quos in aqua baptismum peregrisse constat, non est, cur in aqua fontem consecrasse, inficiemur, præsertim, quoniam aquæ consecrationem statim baptismi collatio sequebatur, & quia multis in locis vetus consuetudo adhuc retinetur, sicut de Aethiopicis Ordo baptismi secundum usum eorum significat in hunc modum: *descendit postea in fontem, & infundit balsamum in figuram signi crucis.* ibi enim de ministro consecrationis aquæ sermo est, quem propterea in ea stare, ex verbo, *descendit*, clarè colligimus. Fuit item usus Christianis, cum aquam baptismalē consecrabant, ut undique collecta multitudo pietatis ardore ad videndū conflueret. Cuius doctrinæ veritatem non solum probant ea loca, quæ de frequentia copia, baptismi tempore, ad Ecclesiam videndi studio accedentiū, suo loco afferimus, sed etiam Ordinis Romani auctoritas tit. de die sabb. sanc. vbi de hac re scribens, *cum vase, inquit, aureo miscebat ipsum chrisma cum aqua, & spargit cum manu sua per omnem fontem, vel super omnem populum circumstantem.* Atque id etiam Græcorū Euchologion explicavit, ut qui illud legat, alia testimonia vix desideret, nam cum aquæ baptismalis consecrationem explicandam suscepisset, inquit: *capiens preciosam crucem, benedicit aquas, ter demittens, & attollens ipsam rectam, mox post sanctificationem sic aspergit totum populum, & mansionem.* Sed nota verba, *spargit, &, aspergit,* novus enim hinc ri-

F iij

Baptizans
stabat in
aqua.
Baptizans
post aquæ
consecratio-
nē ac m. ni-
strabat.
Morē stan-
di in aqua
Aethiopes
retinent.
Aqua bap-
tismalis cō-
secrationi
populus in-
tererat. 4 li.
4 cap. 16.

Præsentibus aquæ consecrationi illa aspergebantur. tus consurgit, ut nimirum præsentibus aquæ consecrationi, eadem aqua aspergerentur. De quo præterea Albinus Flaccus lib. de Diuin. Offic. cap. 19. ait: fonte benedicto, accipit Pontifex chrisma cum oleo mixto in vase ab Archidiacono, & adspersit per medium fontis in modum crucis, tunc Pontifex adspersit cum manu de ipsa aqua super populum, quo facto accipit populus de ipsa aqua in vasculis ad spargendum in domibus suis, siue agris. & Ioannes Beletus lib. de Diuin. offic. cap. 100. consideremus, quatuor esse genera aquæ benedictæ, aqua videlicet, in qua fit iudicium purgationis, illa, qua in Ecclesia dedicatione sanctificatur, & qua diebus Dominicis aspergimur, atque aqua baptismi, qua aspergi solebamus; quod in quibusdam Ecclesijs etiam non obseruatur; sed postea interdictum est, ne stultus quispiam, & rerum ignarus, huius aquæ aspersione se iterum a peccatis mundari putet, cum euidenter satis manifestum sit, neminem posse bis baptizari. Ex quibus locis rursus apparet, cum huic finem impositum esse, propter imperitæ multitudinis sensum, ne, duplicem baptismum admitti posse, arbitraretur, tum aliam consuetudinem priori similem inferri, ut ex eadem aqua vas aliquod singuli fideles ad domus, vel agros aspergedos, domum cum magna religione deferrent. Cuius præterea meminit Gregorius Turonensis lib. miracul. ad fid. firmit. qui & in gloriam martyrum est inscriptus, cum de fontibus Hispania ait: exorcismo sanctificata aqua, conuerso desuper chrismate, omnis populus pro deuotione haurit, & vas plenum domum pro saluatione reportat, agros, vineasque aspersione saluberrima curaturus.

Aquæ consecratione tria genera.

Mos adspersioni aquæ baptismalicos, qui aderat, quando defierit.

Aquæ baptismalem fideles domum asportabant, ut agros, vel domus aspergerent.

Author etiam Ordinis Romani idem planè confirmat tit. de die sabb. sanc. baptismalis aquæ ceremonias his verbis enumerans : *Hoc facto, omnis populus, qui voluerit, accipiat benedictionem uniuersis, quisque in vase suo de ipsa aqua, antequàm ibi baptizentur paruuli, ad spargendum in domibus, ac vineis, & campis vel fructibus suis.* Fit quoque mentio de eadem re apud Rupertum Abbatem lib. 7. de Deuin. Offic. cap. 20. dum Paschatis prærogatiuas in hunc modum recenseret : *proprium hoc habet hac dies, quam fecit Dominus, idque ab ea omnis prima sabbati, quod, aqua benedicta populis aspersis, agitur processio solennis; verum tamen hac ipsa prima, ac principali Dominicarum omnium non benedicitur, neque die sancto Pentecostes, quia præteriti sabbati vespere sumpta est de sacro fonte baptismi, antequàm immergatur quis, & antequàm chrisma immissum sit &c.* Atque etiam si considerare volumus, quæ Iodocus Coccius de Armeniorum Pontificali tradidit; intelligemus, domos, & alia aspergendi consuetudinem apud eas gentes receptissimam esse, in canone enim benedictionis aquæ baptismalis scriptum est; *Domine Deus, qui confirmasti vniuersa super aquas, inclina ad preces nostras, & hanc aquam, preparatam multiplici vsui, benedic per infusionem gratia tua, ad effugandos demones, ad pellendos morbos, & ad omnia, quæ resperferit, in domibus, & locis Christianorum, mundanda.* Si quis autem causam huius consuetudinis requirat; hæc fuisse, constabit, vt demones, qui Christianorum domos dirissimis modis diuexabant, & locustæ, quarum morbi vis,

Aspergio
agrorum,
& domnū
adhuc in
vsu in Ar-
menia.

Agros, &
con. us
aqua bap.
tismalis.
pergendi
ratio.

contagione vulgata, omnes fructus late deprauabat, a domibus, agris, & segetibus, ope diuina pellerentur. Primum S. Gregorij, & Pontificalis Armeniorum testimonio confirmatur. Secundi verò Theodoricus author est in Philoth. cap. 8. de Aphraa. vbi hanc consuetudinem illustri exemplo confirmat: eius verba hic apposui: iam verò dicunt, quòd, cum locustæ aliquando regionem repente inuasissent, & instar ignis omnia consumeret segetes, arbores, & nemora, venit ad eum quidam vir pius, rogans, vt opem ferret vni quidem agru habenti, ex eo autem & se, & uxore & filios, & familiam alenti, & à quo etià Imperatoria exigeretur collatio, is Dominicam imitans benignitatem, iussit ad se afferri congium aquæ, postquam autem congium aquæ attulit is, qui orabat, ei quidem manum imposuit, Deum autem est precatus, vt fluentum diuina impleret virtute, deinde finita oratione iussit, vt in prædy limitibus aqua aspergeretur, qui eam attulerat, fecit, vt iussus fuerat, idque fuit illis agris pro vallo sacrosancto, & inexpugnabili, nã usque ad illos fontes reptantes, & circumuolantes locustæ instar exercitus rursus retrocesserunt, benedictionem impostam extimescentes, & veluti quodam freno suffocata, & ultra progredi prohibita. Hactenus ille, cui simile est, quod in vita Theodori Archimandritæ Georgius presbyter narrat, sexto ab vrbe Antyanorum lapide fuisse hortum, quo ingenti locustarum multitudine propè ad euersionem occupato, cum eius dominus B. Theodosij opem implorasset; ita repente ea pestis aquæ baptismalis asperione depulsa est, vt nè vestigiũ quidẽ locustarũ in sar-

ro, & incolumi horto reliquū fuerit petrus etiam Damianus, qui vixit anno redēptæ mortalitatis ML. eiusdē moris, & occasionis meminit Epist. 15. de contemp. mund. cap. 18. vt vel hinc intelligi possit, non longè ductis temporibus in desuetudinem abiisse. Quamquam ne seio, desuetudo nē potius, an consuetudo sit, cūm & Ioannes Belerhus paulò supra dixerit, etiam nunc alicubi obseruari, & Pontificale Armeniorum suis gentibus in vsu esse, testetur; & quòd statutis precationibus annuis (Græci *λιτανείας* vocant) quibusdam in locis inter obeundum, campi leui rore asperguntur, antiquæ consuetudinis reliquia sint. Ne quis tamen putet, aquam baptismalem à fidelibus totam hauriri solitam fuisse. Nam satis constat, semper aliquam partem in labro aliquo conseruatam esse, vt, necessitate cogente, baptizari cupientibus sacramentum salutare non deesset. In quam sententiam adduxerunt me primū Origines homil. 12. in Numer. Optatus Mileuitanus lib. 5. cont. Parmen. Cyrillus Hierosolymitanus catech. 5. Mystag. S. Ambrosius lib. 1. & 2. de Sacram. cap. 5. ac Prudentius in hymn. noctur. qui aquæ baptismalis, quasi in baptisterio existentis, mentionem faciunt. Deinde confirmatus sum Cōcilij Mogū-
tini I. & II. testimonijs, quæ iisdē omnino verbis eandē consuetudinē præcipiunt cap. 4. & 3. cūm habet: *sacramenta itaque baptismatis volumus, vt cōcorditer, atque vniiformiter in singulis parochijs, secūdū Romanū Ordine, inter vos celebrentur iugiter, atque conseruetur, quod conseruādi, Verbū*

Domos, & agros aqua baptismali adsprigendi mos abolitus, sed alicubi retentus. Aqua baptismali agros adsprigendi vestigium. Mos vetus aquæ baptismalis conseruandæ.

Aquã bap-
tismalem
nonnulli,
baptismo
celebrato,
proicie-
bant.

Aquã bap-
tismalem
conferuan-
dam
quando in
Germania
inceperit.
Aqua bap-
tismalem
quibus in
locis non
conseruetur

ad aquam referendum esse, perspicuum est. Fateri tamen oportet, in aliquot locis, baptismo celebrato, aquã proijciendã morem fuisse introductum; vt ex multis miraculis, quã de missa diuinitus in baptisteriũ aqua, cum baptisni tempore deesset, Paschasinus Episcopus Epist. ad Leon. Papam, & Ioannes Moscus prat. spirit. cap. 214. & 215. narrant, intelligere facile est. Præterquam quod & Concilij Moguntini verba iam allata, eo primũ tempore apud Germanos conseruandi consuetudinem inceperit, satis indicant; & Acta Ecclesiæ Mediolanensis concil. prouinc. 4. etiam in sua ditione alicubi baptismalem aquam, dum baptismu: administrandus est, consecrari, confectoquẽ baptismõ, effundi, clarẽ meminerunt. Quam rem Moscouitæ, authoribus Sigismundo Libero, & Alexandro Gaguino, inuiolatẽ custodiunt.

*An Gentiles aliquid habuerint aqua
baptismali simile.*

CAP. XVII.

Christiani
multa à
Gentilibus
acceperunt

MEum iudicium semper fuit, multa in nostram religionẽ deriuasse, quã ipsi Idolorum cultores antea obseruarent. Cũ enim uaserrimus humani generis hostis audisset, Dei immortalis interpretes, atquẽ internuncios cœlestia nobis arcana aperuisse, atquẽ ad Ecclesiã ritus, & cetermonias salutaribus dif-